

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:

- Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/94/095/1948	13 september 1994

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 33/94)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze,
Hoofd-Afdeling Inlichtingen

[REDACTED SIGNATURE]

Kolonel - KLu

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18 66 34

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/94/095/1948 d.d. 13 september 1994

AAN:

Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten *S*
(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst *S*
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken *S*
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel *S*

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED] d.t.v. HPMV *S*

INTERN:

HMID *S*
HACIV t.a.v. BCI *S*
HAI *S*
HMA *S*
CIC *S*
Archief *S*

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18 66 34

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST/CO

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

33/94

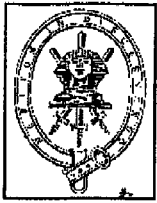
(Afgesloten 131400 SEP 1994)

Bosnië-Herzegovina

Vorige week zijn bij Vitez twee Bosnische (Moslim-)militairen om het leven gekomen bij gevechten met Bosnisch-Kroatische eenheden (HVO). Als gevolg van dit conflict zijn HVO-eenheden bij Vitez, Busovaca en Gornji Vakuf in verhoogde staat van paraatheid gebracht. Er zijn aanwijzingen dat de betreffende strijd is uitgebroken omdat de Bosnische troepen zich wilden verplaatsen naar Mostar, de door beide partijen omstreden hoofdstad van Herzegovina. Voor zover bekend is dit de eerste maal dat bij onderlinge gevechten weer militairen zijn gedood sinds beide partijen in maart 1994 overeenkwamen een Federatie te sluiten.

De Kroatische president Tudjman heeft verklaard de Moslims verantwoordelijk te houden voor stagnatie bij de vorming van die Federatie. Volgens Tudjman is de enige reden dat de Bosnische Kroaten met die Federatie hebben ingestemd de afspraak dat de Federatie vervolgens een confederatie zal gaan vormen met Kroatië zelf. Met deze uitspraken neemt Tudjman stelling tegen zijn Bosnische ambtgenoot Izetbegovic, die juist de Bosnische Kroaten verantwoordelijk heeft gesteld voor sabotage van de totstandkoming van de Federatie. Zoals reeds eerder gemeld, hebben de Kroaten in feite dit voorjaar toenadering tot de Moslims gezocht omdat zij toen het risico liepen de Kroatische enclaves rond Vitez aan de Moslims te verliezen. Het optreden van de Kroaten sindsdien heeft echter onderstreept dat zij blijven streven naar vergroting van de autonomie van de "Kroatische" gebieden als voorbereiding voor (feitelijke) aansluiting bij Kroatië zelf.

Het afgelopen weekeinde heeft een aanslag plaatsgevonden op de kantoren van de functionaris die namens de EU het bestuur van Mostar coördineert, Koschnick. Daarbij vielen geen gewonden. Onzeker is wie voor deze aanslag verantwoordelijk is geweest, maar het meest voor de hand ligt dat deze is uitgevoerd door Kroaten. De afgelopen weken was uit Bosnisch-Kroatische kringen felle kritiek geuit op het beleid van Koschnick, dat de Moslims zou bevoordelen. Zo protesteerden de Kroaten tegen het voornemen van Koschnick om een overgang over de rivier Neretva, die door Mostar stroomt, te bouwen op een plaats waar beide oevers door Moslim-eenheden worden beheerst. Zoals reeds eerder gemeld, hebben de Kroaten in het verleden Mostar opgeëist als hoofdstad van de door hen gedomineerde delen van Bosnië-Herzegovina. In dat kader hebben zij, tot de formele overeenkomst tot vorming van een Federatie met de Moslims, pogingen gedaan alle Moslims uit Mostar te verdrijven. Het ligt voor de hand dat zij deze pogingen zullen hervatten indien de betrekkingen met de Moslims verder zullen verslechteren.

De Bosnische premier Silajdzic heeft vorige week op een bijeenkomst van islamitische landen openlijk toegegeven dat zijn regering wapens het land binnensmokkelt. Hij rechtvaardigde dit met het argument dat het internationale embargo op wapenleveranties het de Moslims onmogelijk maakt om het legitieme recht op zelfverdediging uit te oefenen. Om die reden riep Silajdzic opnieuw op tot opheffing van dit embargo. De uitspraak is opmerkelijk, omdat andere prominente Moslims, onder wie president Izetbegovic, zich juist tegen opheffing hebben uitgesproken, omdat zij de aftocht van UNPROFOR die daarvan het gevolg zou zijn, niet in het Bosnische belang achten. Overigens stelde Silajdzic ook dat de Bosnische Moslims wapens verwerven door verovering op het slagveld en uit eigen produktie.

Er was de afgelopen dagen sprake van een aanzienlijke verheviging van de strijd in de omgeving van Bihac. De Bosnisch-Servische militaire eenheden voerden aanvallen uit op het Vijfde legerkorps van de Bosnische strijdkrachten, dat er onlangs in is geslaagd de troepen van het voormalige Bosnische presidiumlid Abdic uit deze regio te verdrijven. De Bosnisch-Servische eenheden lijken daarbij enige steun te ontvangen van Kroatisch-Servische eenheden uit de aangrenzende Krajina, al zijn er ook aanwijzingen dat het in feite Bosnisch-Servische militairen betreft die zich slechts over Kroatisch-Servisch grondgebied hebben verplaatst. Volgens Servische berichten heeft het Vijfde korps aanvallen in de Krajina uitgevoerd, bedoeld om in samenwerking met Kroatië de Krajina in tweeën te splitsen. Betwijfeld wordt echter of het Vijfde korps, dat geïsoleerd opereert van de overige Bosnische eenheden, daartoe de middelen bezit. Bovendien zijn voor de Bosnische regering aanvallen op de Krajina momenteel niet opportuun. Meer voor de hand ligt dat de Serviërs met dergelijke berichten hun aanvallen op het Vijfde korps willen rechtvaardigen. Denkbaar is dat zij met die aanvallen een consolidering van het Bosnische gezag rond Bihac willen voorkomen. Inmiddels is in VN-kringen voorgesteld de omgeving van Bihac te demilitariseren. Tevens is bedreigd met luchtaanvallen van NAVO-zijde tegen Servische stellingen in het gebied.

Volgens recente waarnemingen aan de grens tussen "Joegoslavië" en Bosnisch-Servische gebieden is momenteel één grensovergang in gebruik voor vrachtverkeer. Volgens officiële verklaringen is deze maatregel genomen om het effect op de Krajina van de boycot van Servië tegen de Bosnisch-Servische gebieden op te vangen. Voor zover kan worden waargenomen bevatten de vrachtwagens die de grens overschrijden, voornamelijk voedselprodukten. Er is geen controle of deze ladingen daadwerkelijk de Krajina bereiken, maar het betreft slechts enkele tientallen vrachtwagens per dag, ongeveer 10% van het aantal dat enkele maanden geleden nog de grens passeerde. Zoals bekend heeft de Bosnisch-Servische leider Karadzic onlangs om een grotere inzet van zijn burgerbevolking gevraagd teneinde de voedselvoorziening in zijn gebieden zo veel mogelijk op peil te houden.

In de omgeving van Srebrenica worden herhaaldelijk helikoptervluchten waargenomen. Ook eenheden in de Sapna-vinger maken melding van dergelijke vluchten. Onduidelijk is of deze vluchten boven Bosnisch dan wel "Joegoslavisch" grondgebied plaatsvinden. Het is echter geenszins uitgesloten dat met in ieder geval enkele van deze vluchten militair materieel wordt overgebracht van Servië naar Bosnië-

Herzegovina. Bijzonder opmerkelijk is het feit dat reeds tweemaal sinds de afkondiging van de betreffende boycotmaatregelen melding is gemaakt van een tweemotorig transportvliegtuig boven Bosnisch-Servisch gebied. Aangezien de Bosnisch-Servische strijdkrachten niet over dergelijke vliegtuigen beschikken, maar "Joegoslavië" wel (AN-24 COKE en AN-26 CURL), wordt aangenomen dat het hier om militaire hulpvluchten vanuit het buurland gaat, die in strijd zijn met de "Joegoslavische" boycotmaatregelen tegen de Bosnische Serviërs.

Kroatië

De Kroatische president Tudjman heeft tijdens overleg met de speciale afgezant van de VN voor het voormalige Joegoslavië, Akashi, gesteld in beginsel bereid te zijn het mandaat van UNPROFOR, dat op 30 september a.s. verloopt, te verlengen. Hij stelde echter een aantal voorwaarden. Zo zou een concreet plan moeten worden opgesteld voor de integratie van de "Servische" gebieden in het Kroatische staatsverband. Ook zouden de omstandigheden moeten worden geschapen voor terugkeer van Kroatische vluchtelingen naar die gebieden. Tenslotte eiste Tudjman de stationering van internationale waarnemers aan de grenzen van Kroatië met "Joegoslavië" en de Bosnisch-Servische gebieden.

Met name de eerste twee eisen zijn opgenomen in het onder VN-auspiciën geformuleerde vredesplan van 1991. De Kroatische regering staat onder groeiende politieke druk om voortgang te boeken bij de realisering van deze eisen. De afgelopen maanden had Tudjman herhaaldelijk aangegeven geen andere optie te zien om zijn doelstellingen te bereiken dan opheffing van het mandaat van UNPROFOR en een gewapend optreden tegen de "Servische" gebieden, tenzij de VN-vredesmacht actief zou werken aan uitvoering van het vredesplan. Kort voor het onderhoud met Akashi had Tudjman echter aangegeven weinig heil te zien in de "gewapende optie", omdat deze kan leiden tot sancties tegen Kroatië. Met zijn toezeggingen aan Akashi wil Tudjman kennelijk toch opnieuw de mogelijkheden onderzoeken voor een politieke oplossing voor de problemen rond de Krajina. Het is echter twijfelachtig of zijn voorwaarden voor de VN aanvaardbaar zullen zijn.

Naar verluidt heeft Tudjman de afgelopen dagen de leiders van de oppositiepartijen gepolst over hun houding wanneer een verlenging van het UNPROFOR-mandaat in het parlement zou worden besproken. Dit overleg zou ertoe hebben geleid dat een ruime meerderheid hiermee wil instemmen. Waarschijnlijk acht Tudjman de politieke voorwaarden aanwezig om in te stemmen met een nieuwe verlenging van het mandaat. Hij zal echter zijn uiterste best blijven doen om in ruil voor zijn instemming een maximum aan concessies te bewerkstelligen van de VN.

Overigens moet worden onderstreept dat de paraatheid van vele Kroatische eenheden in het grensgebied met de Krajina hoog is, en op sommige plaatsen de afgelopen maanden nog is verhoogd. Het is derhalve niet uitgesloten dat er, ook indien overeenstemming zou worden bereikt over verlenging van het mandaat van UNPROFOR, de komende maanden toch (relatief kleinschalige) Kroatische militaire operaties tegen de Krajina zullen plaatsvinden, met name bedoeld om de Kroatische Serviërs naar de onderhandelingstafel te dwingen. Ook kan zo onvrede binnen de Kroatische strijdkrachten met de status quo rond de Krajina worden tegengegaan.

Servië/Montenegro

De extreem-nationalistische Servische Radicale Partij heeft aangekondigd in het federale parlement een motie van wantrouwen in te zullen dienen tegen de "Joegoslavische" regering. De aanleiding is gelegen in de boycotmaatregelen van de regering tegen de Bosnische Serviërs. Volgens de leider van de Radicale Partij, Seselj, heeft de regering daarmee vitale Servische belangen geschaad. In het federale parlement is de positie van de Radicale Partij relatief sterk (ongeveer 1/3 van het aantal zetels) en die van de regerende socialisten niet zo sterk als in het Servische. Kennelijk hoopt Seselj dat de maatregelen tegen de Bosnische Serviërs dermate impopulair zijn, dat hij daarmee de federale regering ten val kan brengen en mogelijk nieuwe verkiezingen kan uitlokken. Zoals reeds gemeld, had hij het "Joegoslavische" leger en de politie eerder opgeroepen tot ongehoorzaamheid inzake de boycotmaatregelen.

Er is sprake van groeiende onenigheid in de leiding van de Albanezen in Kosovo. De belangrijkste rivalen zijn president Rugova en premier Bukoshi. Vorige maand is een conflict ontstaan over de positie van de vertegenwoordiger van de Kosovo-Albanezen in de Albanese hoofdstad Tirana, die in het voordeel is uitgevallen van Bukoshi. Deze lijkt bovendien de bijdragen te controleren die Albanezen in het buitenland maandelijks overmaken aan de partij van Rugova en Bukoshi. De rivaliteit tussen beide politici lijkt met name van persoonlijke aard en nauwelijks verband te houden met politieke meningsverschillen; beide politici worden gerekend tot de relatief gematigde stroming die een escalatie van etnisch geweld in Kosovo wil vermijden. Het gevaar bestaat echter dat door hun onderlinge twist de feitelijke leiding over de Kosovo-Albanezen wordt overgenomen door een meer radicale, strak georganiseerde groep die voorstander is van harder verzet tegen de Servische onderdrukking.

Conclusie/vooruitzicht

Er zijn aanwijzingen dat, ondanks de boycotmaatregelen tegen de Bosnische Serviërs in verband met hun weigering de voorstellen van de internationale Contactgroep te aanvaarden, de militaire assistentie aan de Bosnische Serviërs vanuit "Joegoslavië" toch doorgang vindt.

De betrekkingen tussen Bosnische Kroaten en Moslims blijven verslechteren. De Kroaten zetten hun pogingen voort om de autonomie van de door hen gedomineerde gebieden te vergroten. Dit kan ook leiden tot een toenemende frictie met het EU-bestuur in Mostar, dat erop gericht blijft die stad voor beide bevolkingsgroepen open te houden.

Naar het zich laat aanzien geeft het Kroatische bewind de voorkeur aan hernieuwde verlenging van het mandaat van UNPROFOR, dat op 30 september afloopt. Wel wordt gestreefd naar een actiever VN-optreden dat uitvoering van het VN-vredesplan voor Kroatië mogelijk moet maken. Het is evenwel twijfelachtig of de VN daartoe bereid of in staat zal zijn.